

Versie: uitgebreid verzoek

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden zijn op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie
- het college geeft een toelichting op deze verklaring
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college

De vangnetuitkering is gebaseerd op een solidariteitsprincipe tussen gemeenten: de vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget van twee jaar na het tekortjaar. Deze aanvraag beoogt, naast de gemeenteraad, ook andere gemeenten inzicht te geven dat het college inspanning heeft geleverd om het tekort te reduceren.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college kan een vangnetuitkering uitsluitend aanvragen via dit aanvraagformulier, dat is vastgesteld door de minister. Elke aanvraag geldt alleen voor het betreffende tekortjaar. Bij een volgend tekort (boven de risicodrempel) moet dus opnieuw een aanvraag worden ingediend.

Met een ingevuld aanvraagformulier geeft het college de gemeenteraad inzicht in de getroffen maatregelen om het tekort te reduceren. Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.

Het college dient het ingevulde aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2020 hebben ontvangen. De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college.

Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

<https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2019>.

¹ Versie aanvraagformulier d.d. 30 januari 2020

Wat wordt verwacht van gemeenteraadsleden?

Hieronder verklaart het college maatregelen te hebben getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. De gemeenteraad hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.

Welke punten vragen de aandacht van de gemeenteraad? Uit welke onderdelen moet dat inzicht bestaan?

- Het college geeft de gemeenteraad via een globale analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd).
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.

Op de website van de VNG is [de brief aan de Raadsleden](#) over de VU 2019 gepubliceerd.

1. Verklaring college bij een uitgebreid verzoek

Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder beschrijft het college een analyse van de oorzaken van het tekort.

Het tekort op het Participatiebudget 2019 is gebaseerd op het Buigbudget 2019 ten opzichte van de lasten van de gemeente Waterland in 2019. Het Buigbudget voor 2019 bedraagt € 2.152.687,- terwijl de kosten volgens de Sisa € 2.384.864,- zijn. Daarmee komt het tekort op € 232.177,-. Bij toekenning leidt dit tot een Vangnetbijdrage van € 35.363,-.

De gemeente Waterland heeft in 2019 diverse onderzoeken laten uitvoeren door adviesbureau BMC en Cebeon naar de omvang en oorzaken van de tekorten op het sociaal domein, waaronder de Participatiewet. In de analyse van het tekort benoemt Cebeon de grotere groep ouderen die al langer in de bijstand zit en het relatief hogere aandeel van statushouders. Deze kenmerken zijn aan te wijzen als voornaamste oorzaak van het tekort. Daarnaast kenden wij in 2019 een groter dan gemiddelde instroom van mensen (29% van het totaal aan instroom) die langdurig in de uitkering zaten in een andere gemeente. Verhuizing uit andere gemeenten is in 2019 de belangrijkste instroomreden.

Mede hierdoor is het volume aan uitkeringen in 2019 met 1,2% gestegen ten opzichte van 2018.

- *Mismatch vacatures en personen bijstandsbestand*

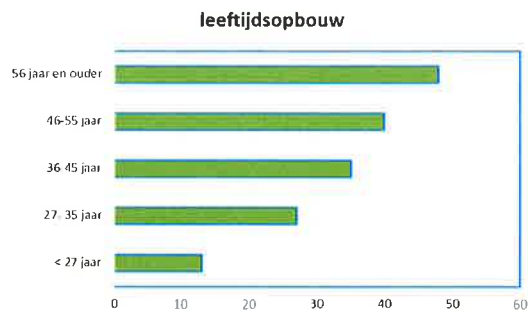
Hoewel de arbeidsmarkt in 2019 aantrok en het aantal vacatures steeg, bleef het maken van een succesvolle match tussen (betaalde) banen en personen uit het bijstandsbestand nog altijd een opgave die voortdurend om aandacht en inzet vraagt. Het huidige bijstandsbestand bestaat veelal uit kwetsbare mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Hoewel er veel vacatures openstaan, voldoen de inwoners met een uitkering niet aan de gestelde eisen en ontbreken veelal werknemersvaardigheden.

- *Aandeel statushouders*

Het aandeel statushouders binnen de Participatiewet is ca. 35%. In 2017 hebben we een inhaalslag gemaakt met huisvesting van statushouders. Hierdoor stroomde een grote groep in, die de eerste 2 á 3 jaren niet bemiddelbaar was vanwege de inburgering. Halverwege 2019 behaalden de eerste statushouders uit deze instroom hun Inburgeringsdiploma zodat de begeleiding naar betaald werk een aanvang nam.

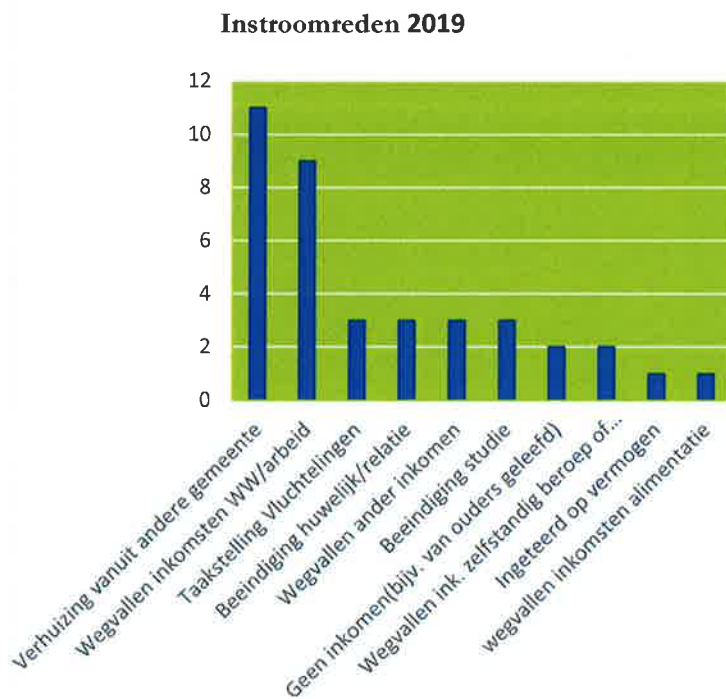
- *Leestijdsopbouw uitkeringsbestand*

Het bestand van inwoners met een uitkering kent relatief veel ouderen en inwoners die al meer dan vijf jaar een uitkering hebben. Het bestand ouderen vanaf 56 jaar omvat 29% van het totaal. De uitstroomkans van beide groepen is gering.

- *Verhuizingen vanuit andere gemeente*

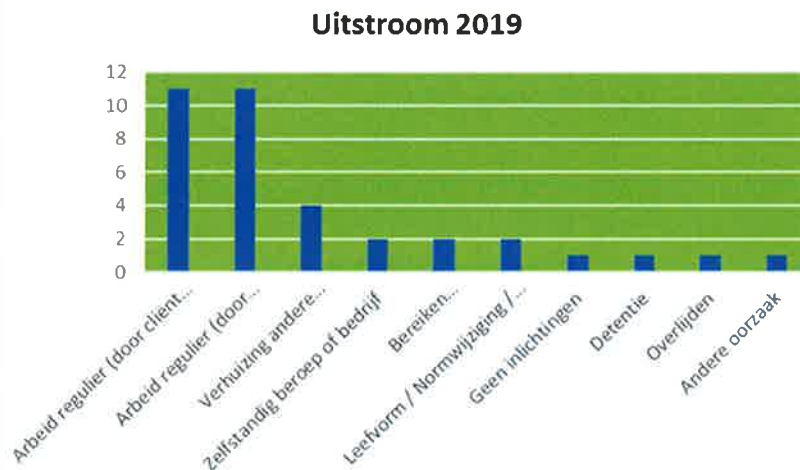
Zoals in de inleiding al is weergegeven kende Waterland in 2019 een ongekend hoge instroom van mensen uit een andere gemeente, die daar al langere tijd een uitkering ontvingen. Deze groep is door de langdurige bijstandsafhankelijk moeilijk bemiddelbaar. In 2018 was de instroom half zo groot.

- *Uitstroom vooral naar werk*

De uitstroom uit de uitkering was voornamelijk naar betaalde arbeid. Alle uitstroom is met behulp van de re-integratiemanagers gerealiseerd. Daar waar staat aangegeven dat de cliënt zelf naar werk is uitgestroomd betekent dit dat de cliënt geen gebruik heeft gemaakt van betaalde re-integratievoorzieningen, maar met lichte hulp (sollicitatietips, CV-hulp, introductie werkgever) is uitgestroomd.

De instroom was in 2019 hoger dan de uitstroom zodat het aantal uitkeringen van 161 naar 163 steeg.

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

De gemeente zet diverse instrumenten in om het aantal uitkeringsgerechtigden te beperken. De insteek is dat we maatwerk leveren: we kiezen de ondersteuning die aansluit bij de specifieke situatie van de uitkeringsgerechtigde. Dit levert een diversiteit aan maatregelen en producten op. Een aantal maatregelen is al voor 2018 gestart en is onderdeel van de reguliere werkprocessen. Maatregelen die reeds voor 2018 zijn gestart:

- Uitvoeringsplan handhaving Participatiewet met gegevens van het Inlichtingenbureau.
- Focus op de top 50 door intensieve begeleiding te bieden aan cliënten die kansrijk zijn voor uitstroom.
- Proefplaatsingen en werkervaringsplaatsen.
- Deelname Werkgeversservicepunt.
- Harmonisatie van de regionale re-integratie instrumenten.
- Ontwikkelplan met afspraken voor werkzoekenden.
- Interne sollicitatietrainingen met begeleidde sollicitaties.
- Intensivering Poortaanpak met het Leerwerkbedrijf.

- *Uitvoering actieplan statushouders*

In het najaar van 2019 heeft het college het actieplan statushouders vastgesteld. Een onderdeel van het actieplan is dat één van de case-managers zich alleen richt op de begeleiding van statushouders en de groepsgewijze aanpak statushouders. In 2019 zijn 2 groepen gestart met statushouders (waarvan 1 met cliënten uit Landsmeer en Waterland). De groepen van 10 personen zijn 2 dagdelen per week gedurende 8 weken optimaal voorbereid voor bemiddeling naar werk. Het opdoen van werkervaring, sollicitatietraining, bemiddeling en taalaanbod gericht op werk, was onderdeel van het programma. Het voordeel van de groepsgewijze aanpak is dat men van elkaar kan leren en dat de netwerken worden vergroot.

Na 6 maanden bleek dat uit de 1^e groep 7 deelnemers geheel zijn uitgestroomd uit de uitkering via opleiding of een werkervaringsplaats. Twee deelnemers werkten nog op een werkervaringsplaats en 1 deelnemer viel tijdens het traject uit door ziekte. De resultaten (na 6 maanden) van de 2^e groep zijn nog niet bekend, maar tonen tot nu toe gelijkens met de resultaten van de 1^e groep.

Wij continueren de groepsgewijze aanpak in 2020 (na de Corona-crisis).

- **B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen**

- Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie

Maatregel 1. Verhogen opbrengsten parttime werk.

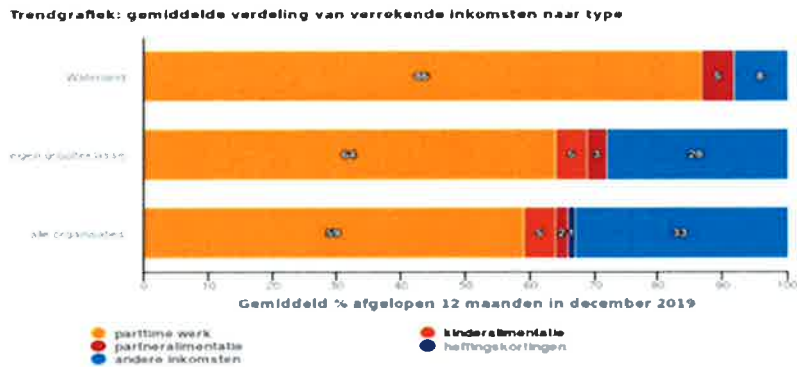
A. De externe bron voor deze maatregel was:

- het rapport "Betere beheersbaarheid sociaal domein gemeente Waterland van bureau Cebeon uit februari 2019".
- B) Het inzicht dat bij de gemeente is gekregen was dat er voor Waterland mogelijkheden waren om de kosten van de uitkeringen terug te dringen door het parttime werken te stimuleren. Dit drukt niet alleen de gemiddelde kosten van uitkeringen, het biedt ook mogelijkheden om mensen vanuit parttime werk uit te laten stromen naar geheel betaald werk.
- C) De externe maatregel die de gemeente heeft getroffen was om parttime werk door de case-managers aan te bieden aan degenen die aangaven niet fulltime te kunnen werken en afspraken maken met werkgevers om het aanbod parttime werk te verhogen.

Verrekening inkomsten uit parttimewerk (incl. besparing kosten vakantiegeld en werkgeversheffing)

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	totaal
participatiewet	52.383	76.565	68.895	93.468	291.311
IOAW	2.115	1.002	1.927	2.633	7.677
Totaal	54.498	77.567	70.822	96.101	298.988

Ontwikkeling opbrengsten parttime werk uit de Divosa benchmark

Maatregel 2. Verbeteren fraudebestrijding en verhaal

- A. De externe bron voor deze maatregel is de Divosa Benchmark Werk en inkomen waar we in 2019 voor het eerst aan deelnamen. Naast de rapporten organiseert Divosa ook bijeenkomsten voor deelnemende gemeenten om meer inzicht te krijgen in de resultaten en om te leren hoe andere gemeenten hun resultaten op onderdelen verbeteren. Helaas zijn door de Corona-crisis de eerste bijeenkomsten in maart en april niet doorgegaan. Inmiddels wordt gewerkt aan digitale bijeenkomsten in het najaar.
- B. Het inzicht dat bij de gemeente is verkregen is dat we diverse verbeterpunten zien, maar ons voor 2020 richten op het verbeteren van de fraudebestrijding en de verhoging van de inkomsten uit verhaal. In 2019 zien we dat op deze onderdelen de resultaten achterblijven. De oorzaak ligt in het verloop van ervaren personeel gedurende 2019. Hierdoor verdween kennis en ervaring op deze onderdelen.
- C. De externe maatregel die de gemeente heeft getroffen is om begin januari 2020 een externe medewerker te werven voor het oppakken van achterstallige verhaalzaken en het inwerken van nieuwe medewerkers op dit onderdeel. Voor de fraudebestrijding willen wij in 2020 door cursusprogramma's de kennis en sensitiviteit van medewerkers verhogen. Door de Coronacrisis is niet zeker of het lukt dit voor 15 augustus te organiseren.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect.

Het beoogde effect van alle ingezette maatregelen (ook die van voor 2018) is het verhogen van de uitstroom en het tegengaan van de instroom. Daarnaast willen wij door de maatregelen parttime werken en verhogen terugvordering en verhaal het totaal aan kosten van de uitkering drukken.

Ondanks de onzekere tijden door de Corona-crisis blijft dit de doelstelling voor 2020. De voorgenomen maatregelen kunnen tijdelijk stoppen (groepsgewijze aanpak statushouders), de top-50 kan er anders uitzien en de plaatsingen in het leerwerkbedrijf staan on hold gedurende de beperkende maatregelen.

Door de hoge instroom (meer dan verdubbeling) en de beperkte uitstroom mogelijkheden vanaf maart 2020 is het lastig om een inschatting te maken van de het terugdringen van het te kort op de Participatiewet. Toch nemen wij ons voor om over 2020 het aantal uitkeringen terug te dringen.

Dat betekent dat we streven naar reductie van het te kort door een gelijkblijvend of teruglopend aantal uitkeringen over 2020 en verhoging van de inkomsten uit parttime werk en verhaal. Dit is in hoge mate afhankelijk van het herstel van de economie.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waterland verklaart dat het voor 15 augustus 2020 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

Datum: 08/06/2020

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: T. van den Berg

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: drs. K.S. Heldoorn

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. Met de instemming van de gemeenteraad stelt de gemeenteraad vast dat het college inzicht heeft gegeven in de oorzaken van het tekort, de getroffen interne en externe maatregelen, het beoogde effect van deze maatregelen en de bijdrage die deze samen leveren om het tekort verder te reduceren.

De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. Het is geen vereiste dat de gemeenteraad het eens is met de getroffen maatregelen.

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient uiterlijk voor het moment van indiening van het verzoek haar instemming te hebben gegeven, uiterlijk 15 augustus 2020.

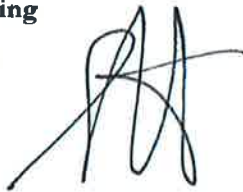
De gemeenteraad van de gemeente Waterland stemt in met de onder 1. afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Ondertekening in dit formulier is een vereiste. Het is niet toegestaan om ter vervanging van onderstaande handtekeningen het gemeenteraadbesluit in te voegen of mee te sturen.

Datum: 08-06-2020

Ondertekening

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar: dws. K. S. HELDOORN

De griffier,

Naam van de ondertekenaar: dws. E. CH Dgh wph